YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

9 päivänä maaliskuuta 2006 *

Asiassa C-499/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Landesarbeitsgericht Düsseldorf (Saksa) on esittänyt 8.10.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.12.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Hans Werhof

vastaan

Freeway Traffic Systems GmbH & Co. KG,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), J.-P. Puissochet, S. von Bahr ja U. Lõhmus,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.10.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Hans Werhof, edustajanaan Assessor R. Buschmann,

– Freeway Traffic Systems GmbH & Co. KG, edustajanaan Rechtsanwalt A. Löffler,

– Saksan hallitus, asiamiehenään C. Schulze-Bahr,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Rozet ja F. Hoffmeister,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.11.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden

lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26; jäljempänä direktiivi) 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Werhof (jäljempänä kantaja) ja Freeway Traffic Systems GmbH & Co. KG (jäljempänä vastaaja) ja jossa on kyse työehtosopimuksen soveltamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Ne luovuttajan oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen vuoksi luovutuksensaajalle.

– –

2. Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen jälkeen luovutuksensaajan on noudatettava kollektiivisen sopimuksen määräyksiä ja ehtoja kollektiivisen sopimuksen mukaan luovuttajaan sovelletuin edellytyksin, kunnes kollektiivinen

sopimus lakkaa olemasta voimassa taikka uusi kollektiivinen sopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa.

Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tällaisten määräysten ja ehtojen noudattamisaikaa niin, että se on kuitenkin vähintään yksi vuosi."

4 Nämä säännökset on toistettu direktiivin 77/187 muuttamisesta 29.6.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/50/EY (EYVL L 201, s. 88), jonka täytäntöönpanoa varten säädetty määräaika päättyi 17.7.2001, tehtyjen muutosten johdosta.

Kansallinen lainsäädäntö

5 Direktiivin 3 artikla saatettiin osaksi Saksan oikeusjärjestystä Bürgerliches Gesetzbuchin (siviililaki, jäljempänä BGB) 613a §:n 1 momentilla, jonka ensimmäisen ja toisen virkkeen sanamuoto on seuraava:

"Jos yritys tai yrityksen osa luovutetaan oikeustoimella toiselle, tätä koskevat ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat luovutushetkellä voimassa olleista työehdoista.

Mikäli näistä oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään työehtosopimuksessa tai yrityskohtaisessa sopimuksessa, ne määrittävät luovutuksensaajan ja työntekijän välisen työsuhteen sisällön, eikä niitä voida työntekijän vahingoksi muuttaa ennen kuin luovutuksesta on kulunut vuosi".

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

6 Kantaja otettiin DUEWAG AG:n palvelukseen 1.4.1985. Työsopimuksen mukaan työsuhteeseen sovellettiin runkosopimusta ja työehtosopimusta, jotka olivat voimassa Nordrhein-Westfalenin rauta- ja metalliteollisuuden sekä sähköteknisen teollisuuden alalla.

7 Tämän sopimuksen olivat tehneet Nordrhein-Westfalenin metalliteollisuuden ja sähköteknisen teollisuuden liitto (jäljempänä AGV) ja metalliteollisuustyöntekijöiden ammattiliitto (jäljempänä IG Metall). Palvelukseen ottamisen tapahtuessa DUEWAG AG oli AGV:n jäsen.

8 Tästä yhtiöstä tuli 1.4.1999 muutettuna Siemens DUEWAG GmbH. Se myi 1.10.1999 vastaajalle yrityksen sen osan, jossa kantaja oli töissä. Vastaaja ei kuulu mihinkään työehtosopimuksia solmivaan työnantajaliittoon.

9 Vastaaja sopi yritysneuvoston kanssa 2.8.2001 tehdyllä yrityskohtaisella sopimuksella mallista, jonka mukaan työntekijät luokitellaan edellä mainitun työehtosopimuksen mukaan. Vastaaja teki 13.8.2001 toisen yrityskohtaisen sopimuksen, jossa määrättiin kertakorvauksesta.

10 Kantaja totesi samana päivänä päivätyssä kirjeessään, että tämän kertakorvauksen maksamista vastaan hän luopuu lopullisesti vastaajaa kohtaan kaikista mahdollisista vielä olevista yksittäisistä vaateista, jotka koskivat palkankorotuksia, joita tämän sopimuksen voimaantulon ajankohtana oli saatavilla silloin sovellettavan työehto-

sopimuksen nojalla. Vastaaja teki 29.8.2001 kantajan kanssa työsopimuksen täydentämistä koskevan sopimuksen, jonka mukaan kantaja saa peruspalkan palkkaryhmän 8 mukaisesti ja tuottavuuspalkkion.

11 IG Metall ja AGV tekivät 23.5.2002 uuden työehtosopimuksen Nordrhein-Westfalenin metalliteollisuutta ja sähköteknistä teollisuutta varten, ja siinä määrättiin 1.6.2003 alkaen sovellettavasta 2,6 prosentin suuruisesta palkankorotuksesta ja yhdestä lisäpalkkiosta.

12 Kantaja nosti Arbeitsgericht Wuppertalissa kanteen, jossa hän vaati, että vastaaja velvoitetaan maksamaan hänelle 1.6.2003 alkaen hänen peruspalkkansa ja 23.5.2002 tehdyn työehtosopimuksen mukaisen summan välinen erotus sekä tässä sopimuksessa tarkoitettu lisäpalkkio. Tämä kanne hylättiin 7.1.2004 annetulla tuomiolla.

13 Kantaja teki valituksen Landesarbeitsgericht Düsseldorfiin. Tämä tuomioistuin katsoo, että Bundesarbeitsgerichtin (liittovaltion työtuomioistuin) vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kantajan vaatimuksia ei voida hyväksyä BGB:n 613a §:n 1 momentin nojalla. Koska Landesarbeitsgericht Düsseldorfilla oli kuitenkin epäilyjä siltä osin, onko tämä oikeuskäytäntö direktiivin 98/50 3 artiklan 1 kohdan mukainen, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Onko – – direktiivin 77/187/ETY muuttamisesta – – annetun – – direktiivin 98/50/EY 3 artiklan 1 kohdan kanssa yhteensopivaa, että työehtosopimukseen sitoutumatonta, yritystä koskevan luovutuksen saajaa sitoo työehtosopimukseen sidotun luovuttajan ja työntekijän välinen sopimus, jonka mukaan kulloistakin

palkoista tehtyä luovuttajaa koskevaa sopimusta sovelletaan siten, että sovellettavaksi tulee yrityksen luovutuksen aikaan voimassa oleva palkoista tehty sopimus eivätkä myöhemmin voimaan tulevat palkkoja koskevat sopimukset?

2. Mikäli vastaus on kieltävä,

onko direktiivin 98/50/EY 3 artiklan 1 kohdan kanssa yhteensopivaa, että työehtosopimukseen sitoutumatonta luovutuksensaajaa sitovat yrityksen luovutuksen jälkeen voimaan tulevat palkkoja koskevat sopimukset vain niin pitkälle kuin tällainen sitovuus velvoittaa yrityksen luovuttajaa?"

Ennakkoratkaisukysymykset

Alustava huomautus

14 Alustavasti on todettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin esittää direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/50, 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa koskevia kysymyksiä.

15 Pääasian oikeudenkäynti koskee kuitenkin yrityksen osan sellaisen luovutuksen oikeudellisia seurauksia, joka tapahtui 1.10.1999, toisin sanoen ajankohtana, jolloin direktiivin 98/50 täytäntöönpanolle varattu määräaika ei vielä ollut päättynyt (ks. mm. asia C-425/02, Delahaye, tuomio 11.11.2004, Kok. 2004, s. I-10823, 28 kohta).

16 Ei siis ole tarpeen, että esitettyjen kysymysten yhteydessä pohditaan direktiivin tulkintaa sellaisena kuin direktiiviä on muutettu direktiivillä 98/50.

Ensimmäinen kysymys

17 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko yrityksen luovutusta koskevassa tapauksessa, jossa on olemassa työsopimus, jossa viitataan työehtosopimukseen, jonka osapuoli yrityksen luovuttaja on, mutta ei luovutuksensaaja, direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että luovutuksen tapahtuessa voimassa ollutta työehtosopimusta seuraavat työehtosopimukset eivät sido luovutuksensaajaa.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

18 Kantaja katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että kun yksittäisessä työsopimuksessa on lauseke, jossa viitataan jollakin tietyllä alalla tehtyihin työehtosopimuksiin, tämä lauseke on välttämättä luonteeltaan "dynaaminen" ja siinä viitataan direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan yrityksen luovutuksen jälkeen tehtyihin työehtosopimuksiin (ks. mm. asia C-343/98, Collino ja Chiappero, tuomio 14.9.2000, Kok. 2000, s. I-6659, 53 kohta ja asia C-4/01, Martin ym., tuomio 6.11.2003, Kok. 2003, s. I-12859, 29, 48 ja 54 kohta). Lisäksi se katsoo, että direktiivin tämänsuuntainen tulkinta on seurausta sen tarkoituksesta ja tavoitteesta, joka on työntekijöiden suojaaminen yrityksen omistajan vaihtuessa ja muun muassa heidän oikeuksiensa turvaaminen.

19 Vastaaja ja Saksan hallitus katsovat sen sijaan, että vain luovutuksen tapahtuessa voimassa ollutta työehtosopimusta voidaan soveltaa. Päinvastaisessa tapauksessa, jos siis luovutuksen jälkeen voimaan tulleita työehtosopimuksia voitaisiin soveltaa työnantajiin, jotka eivät osallistuneet neuvotteluihin, työnantajan sopimusvapautta loukattaisiin pakkolunastusta vastaavalla tavalla. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon yhdistymisvapaus, johon kuuluu työnantajan oikeus olla kuulumatta työnantajajärjestöön tai -liittoon. Lopuksi vastaaja ja Saksan hallitus katsovat, että direktiivin tavoitteen ja sen 3 artiklan 1 kohdan sanamuodon perusteella voidaan päätellä, että luovutuksensaajalle siirretään vain luovutuksen tapahtuessa olemassa olevasta työsopimuksesta luovuttajalle johtuvat oikeudet ja velvollisuudet.

20 Euroopan yhteisöjen komissio väittää, että direktiivin 3 artiklan 2 kohtaan, jolla pyritään säilyttämään työntekijän kollektiivisesti saavuttamat oikeudet ja jossa asetetaan työnantajalle velvollisuus säilyttää työehtosopimuksella säädelty työsuhde, sisältyy kaksi nyt esillä olevaan asiaan sovellettavaa säännöstä.

21 Yhtäältä sen "vastaavuuslausekkeen" mukaisesti, jonka mukaan luovuttajan tekemiä työehtosopimuksia sovelletaan työsopimukseen, luovutuksensaajalla oleva velvollisuus jatkaa sen palkan maksamista kantajalle, jonka luovuttaja on yksittäisessä sopimuksessa sopinut, sekä niiden lisäpalkkioiden maksamista, joista on sovittu työehtosopimuksessa, on voimassa vain työehtosopimuksen "irtisanomis- tai päättymispäivään" asti. Komissio katsoo, että 23.5.2002 tehty uusi työehtosopimus, joka tuli voimaan 1.6.2003, korvasi sen työehtosopimuksen, joka sitoi luovutuksensaajaa yrityksen luovutuksen johdosta, siten, että tämä työehtosopimus ei enää sitonut sitä 1.6.2003 alkaen.

22 Toisaalta koska direktiivin 3 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukainen mahdollisuus rajata määräysten ja ehtojen noudattamisaikaa on saatettu osaksi Saksan oikeusjärjestystä BGB:n 613a artiklan 1 kohdan toisella virkkeellä, vastaajalla oli myös oikeus vapautua velvollisuudestaan noudattaa työehtosopimusta ennen tämän päättymistä, vuoden kuluttua luovutuksesta.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

23 Aluksi on muistutettava yleisesti, että sopimukselle on luonteenomaista tahdon autonomian periaate, jonka mukaan muun muassa osapuolet sitoutuvat vapaasti keskenään. Tämän periaatteen mukaisesti pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa vastaaja ei kuulu yhteenkään työnantajaliittoon eikä yksikään työehtosopimus sido sitä, tällaisesta työehtosopimuksesta johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia ei siis pääsääntöisesti sovelleta siihen. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, päinvastaisessa tapauksessa loukattaisiin periaatetta, jonka mukaan sopimuksilla ei voida asettaa velvollisuuksia kolmansille.

24 Asiayhteydessä, jossa on kyse yrityksen luovutuksesta ja siitä työsuhteeseen aiheutuvista seurauksista, edellä tarkoitetun periaatteen ehdoton soveltaminen voisi kuitenkin johtaa niiden oikeuksien heikkenemiseen, joita työntekijällä on työsopimuksensa ja sen työehtosopimuksen perusteella, jonka osapuolena oli luovuttava työnantaja mutta ei luovutuksen saanut työnantaja. Yhteisön lainsäätäjä on tämän vuoksi halunnut taata työntekijöille yrityksen luovutuksen tapauksessa erityisen suojan, jonka tarkoitus on ehkäistä tällaista heikkenemistä, joka voi olla seurausta kyseisen periaatteen soveltamisesta.

25 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että direktiivillä pyritään turvaamaan työntekijöiden oikeudet työnantajan vaihtuessa, jotta he voivat jäädä uuden työnantajan palvelukseen luovuttajan kanssa sovittuja vastaavin ehdoin (ks. mm. asia 324/86, Daddy's Dance Hall, tuomio 10.2.1988, Kok. 1988, s. 739, Kok. Ep. IX, s. 361, 9 kohta; asia C-362/89, d'Urso ym., tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4105, 9 kohta ja asia C-399/96, Europièces, tuomio 12.11.1998, Kok. 1998, s. I-6965, 37 kohta).

26 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan myös direktiivissä säädettyjä sääntöjä on pidettävä pakottavina siltä osin, että niistä ei voida poiketa työntekijöille epä-

edullisella tavalla (ks. em. asia Martin, tuomion 39 kohta). Tästä johtuu, että luovuttajan ja luovutettavan yrityksen työntekijöiden välillä yrityksen luovutuspäivänä voimassa olevat työsopimukset ja työsuhteet siirtyvät enemmittä toimitta luovuttajalta luovutuksensaajalle pelkästään yrityksen luovutuksen perusteella (ks. tältä osin em. asia d'Urso ym., tuomion 20 kohta ja asia C-305/94, Rotsart de Hertaing, tuomio 14.11.1996, Kok. 1996, s. I-5927, 18 kohta).

27 Nyt esillä olevassa asiassa kantajan työsopimuksessa viitataan palkkojen osalta työehtosopimukseen. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa viitataan tällaiseen työsopimuksen lausekkeeseen. Näin ollen kyseisen direktiivin nojalla sellaisesta työehtosopimuksesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet, johon työsopimuksessa viitataan, siirtyvät enemmittä toimitta yrityksen uudelle omistajalle vaikka, kuten pääasiassa, tämä ei ole minkäänlaisen työehtosopimuksen osapuoli. Näin ollen työehtosopimuksesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sitovat uutta omistajaa yrityksen luovutuksen jälkeen.

28 Direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa tulkittaessa lausekkeella, jossa viitataan työehtosopimukseen, ei voi olla laajempaa ulottuvuutta kuin työehtosopimuksella, johon siinä viitataan. Näin ollen on otettava huomioon direktiivin 3 artiklan 2 kohta, jossa rajoitetaan periaatetta, jonka mukaan sitä työehtosopimusta sovelletaan, johon työsopimuksessa viitataan.

29 Yhtäältä työsuhteen ehdot, joita säädellään tällä työehtosopimuksella, ovat voimassa vain sen irtisanomis- tai päättymispäivään asti, tai siihen asti, kunnes toinen työehtosopimus tulee voimaan tai kunnes toista työehtosopimusta aletaan soveltaa. Näin ollen direktiivin sanamuodosta ei mitenkään ilmene, että yhteisön lainsäätäjä olisi halunnut, että luovutuksensaajaa sitovat muut työehtosopimukset kuin se, joka on voimassa luovutuksen tapahtuessa, ja näin ollen, että yhteisön lainsäätäjä olisi edellyttänyt, että työsuhteen ehtoja muutetaan myöhemmin soveltamalla luovutuksen jälkeen tehtyä uutta työehtosopimusta. Tällainen arviointi on lisäksi kyseisen direktiivin tavoitteen mukainen, joka rajoittuu työntekijöiden niiden oikeuksien ja

velvollisuuksien turvaamiseen, jotka olivat voimassa luovutuksen tapahtuessa. Direktiivillä ei sen sijaan ole haluttu suojata pelkkiä odotuksia ja siis työehtosopimusten myöhemmistä muutoksista johtuvia mahdollisia etuja.

30 Toisaalta jäsenvaltiot voivat rajoittaa työehtosopimuksesta johtuvien ehtojen ja määräysten noudattamisen ajanjakson kestoa, mutta sillä edellytyksellä, että tämän ajanjakson pituus on vähintään vuosi. Tämä viimeksi mainittu rajoitus on tietyllä tavalla toissijainen, koska sitä voidaan soveltaa, jos yksikään mainituista tapahtumista, toisin sanoen olemassa olevan työehtosopimuksen irtisanominen tai päättyminen tai uuden työehtosopimuksen voimaantulo tai soveltaminen, ei toteudu vuoden kuluessa luovutuksesta.

31 Lisäksi vaikka direktiivin tavoitteen mukaisesti on suojattava niiden työntekijöiden etuja, joita luovutus koskee, ei kuitenkaan voida jättää täysin huomioimatta luovutuksensaajan etuja, sillä tällä on oltava mahdollisuus tehdä toimintansa jatkumiseksi tarpeelliset mukautukset.

32 Tältä osin on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivin säännösten tulkitsemista varten on otettava huomioon yhteisön oikeusjärjestyksen yhtenäisyyden periaate, joka edellyttää, että johdettua yhteisön oikeutta on tulkittava yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti (ks. tältä osin asia C-1/02, Borgmann, tuomio 1.4.2004, Kok. 2004, s. I-3219, 30 kohta).

33 On muistutettava, että yhdistymisvapaus, johon kuuluu myös oikeus olla kuulumatta ammattiliittoon (ks. tältä osin asia Sigurjónsson v. Islanti, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 30.6.1993, A-sarja, nro 264, 35 kohta ja asia Gustafsson v. Ruotsi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.4.1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-II, s. 637, 45 kohta), vahvistetaan Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 11 artiklassa, ja se kuuluu perusoikeuksiin, joita yhteisöjen tuomiois-

tuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan suojataan yhteisön oikeudessa (asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 79 kohta), kuten EU 6 artiklan 2 kohdassa muistutetaan (ks. asia C-274/99 P, Connolly v. komissio, tuomio 6.3.2001, Kok. 2001, s. I-1611).

34 Jos, kuten kantaja on vaatinut, kyseessä olevasta, tämän tuomion 18 kohdassa mainitusta sopimuslausekkeesta tehtäisiin "dynaaminen" tulkinta, tämä merkitsisi, että tulevia työehtosopimuksia sovelletaan luovutuksensaajaan, joka ei ole työehtosopimuksen osapuoli, ja että luovutuksensaajan perusoikeus olla kuulumatta yhdistykseen asetetaan kyseenalaiseksi.

35 Tämän lausekkeen "staattisella" tulkinnalla, jota vastaaja ja Saksan hallitus ovat vaatineet, sen sijaan voidaan välttää, että työehtosopimuksen myöhemmät muutokset sitovat luovutuksensaajaa, joka ei ole sen osapuoli. Täten turvataan täysimääräisesti luovutuksensaajan oikeus olla kuulumatta yhdistykseen.

36 Näin ollen kantaja ei voi väittää, että yksittäisessä työsopimuksessa oleva lauseke, jossa viitataan tietyllä alalla tehtyihin työehtosopimuksiin, on välttämättä luonteeltaan "dynaaminen" ja että siinä viitataan direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti yrityksen luovutuspäivän jälkeen tehtyihin työehtosopimuksiin.

37 Edellä todetusta johtuu, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen vastaista ei ole se, että kun työsopimuksessa viitataan luovuttajaa sitovaan työehtosopimukseen, yrityksen luovutuksen tapahtuessa voimassa ollutta työehtosopimusta seuraavat työehtosopimukset eivät sido luovutuksensaajaa, joka ei ole tällaisen sopimuksen osapuoli.

Toinen kysymys

38 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

39 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että sen vastaista ei ole se, että kun työsopimuksessa viitataan luovuttajaa sitovaan työehtosopimukseen, yrityksen luovutuksen tapahtuessa voimassa ollutta työehtosopimusta seuraavat työehtosopimukset eivät sido luovutuksensaajaa, joka ei ole tällaisen sopimuksen osapuoli.

Allekirjoitukset